

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

List 13.

V Celovcu 5. avgusta 1869.

Leto I.

Hudodelec.

(Povest; spisal Andrejčekov Jože.)

(Dalje.)

Drugo jutro so sedeli v vaškej krčmi pri Grabežu štirje možjé in pili bokal vina; med njimi je bil tudi cerkovnik Klemen.

„Adrejec!“ pokliče tesar Pečnik krčmarja Grabeža, ki je stal nekoliko oddaljen od mize ter čakal, da bi skorej prinesel novi bokal, „ali si bil sinoči pri ognji?“

„Nisem bil. Kravo je bila žabica napela, pa nisem mogel od doma. Pravijo, da je veliko škode.“

„No, pa kako! tacega ognja še nikdar nisem videl. Kaj mislite, dve sto centov sená je imel baron na svislih, v kašči pet sto mernikov pšenice, ki je ni še zrna prodal, vse sočivje, koliko pa še druge ropotije! Kašča je najhuje gorela in nič ni pomagalo gasiti, ker je bilo mnogo masla in slanine v njej, to pa gori, kot olje, in če bolj z vodó polivaš, bolj šviga plamen.“

„Kaj pa živino ste vso otehi?“ prasha krčmar.

„Govedino in konje, samo pet prešičev je zgorelo, ki so nam ušli po sili v ogenj; pa perotina. Kokoši in golobje so kar frčali v plamen, ne vem kako, da ta žival tako sili v ogenj.“

„Kako je že prišel ogenj v streho, so res tatjé zažgali, ali kajli?“ prasha cerkovnik Klemen.

„Kdo pa drugi,“ odvrne tesar ter izprazni napolnjeni kozarec, ker je na-nj vrsta prišla. „Jaz in pa Trdinov Matiček sva bila prva, ki sva zapazila ogenj. Sklicala sva ljudi, potem pa tekla na pristave, ki so najprve začele goreti. Pastir je ležal pred hievom zvezan in v ustih je imel zatlačeno ruto, da ni mogel klicati na pomoč, ravno tako tudi hlapec v konjskem hlevu. Brž ju oprostiva in brez odloga planemo vsi skupaj v hlev, porežemo in posekamo privoze ter izženemo živino na plano. Nihče ni imel časa izpraševati, kako se je to zgodilo, kdo je zvezal pastirja in hlapca. Med tem se nabere ljudi in jeli smo gasiti. Pa kaj pomaga gašenje pri takem ognji, posebno pa, ker ni vodé blizo. Če smo bolj polivali, bolj je gorelo.“

„Gospod barona in njegovega loveca, pravijo, ni nikjer. Bojé se, da ne bi bila zgorela,“ oglasi se eden pivcev.

„Naj brž sta kam ubežala tatovom; saj v gradu ni drugega zgorelo, ko streha,“ omenja tesar.

„Hudirja, pa bi bila vendar že prišla.“

Med tem pogovorom stopi v hišo grajski pastir Tone in na obleki se mu je še poznala sinočna dogodba. Kamižola je bila tu pa tam osmojena, črevlji sežgani in tudi roké je imel obvezane, ker si jih je opekeli pri gasitvi.

„No Tone! ti nam boš natanko povedal, kakó se je godilo sinoči pri vas!“ kričé mu vsi nasproti.

„O sv. mamka božja nam pomagaj! gospoda smo našli.“

„Ste jih našli? kje so bili?“

„Našli smo jih, ali groza! — mrtve.“

„Mrtve?! za božji čas, pa vendar ne!“ zakličejo vsi prestrašeni.

„Dá, mrtve. — Danes zjutraj smo preiskovali po vseh kotih, pa ni jih bilo nikjer. Potem greva s hlapcem še v spodnjo klet, pa luč nama ugasne med vrati. Med tem, ko gré hlapec luč prižigat, šarim jaz po kleti; — kar zadenem ob človeško truplo, ki je ležalo počez na tleh. „Gašper! — pojdi brž!“ zakličem hlapca, „tukaj-le je nekaj.“ Oni prisveti s trsko in glej! gospod so ležali na tleh vsi v krvi. Neseva jih v vežo in ondi pregledamo rane. V prsih so imeli tri jame in na glavi se je držala sesedena kri v žmukljih.“ —

„Škoda gospoda, dober mož je bil, marsikomu pomagal v stiski“, pravi krčmar in žalosten zmajuje z glavo.

„Sin, sin bo jokal, — Ludovik, ki je daleč tam za Dunajem nekje pri vojakih, in še nič ne vé o očetovi smrti. Takó zeló jih je ljubil!“ pravi pastir Tone in tudi njemu se otrne solza z očesa.

„Kaj pa loveca ni nikjer?“ poprašuje tesar Pečnik.

„Ni ga nikjer. Bog vé kam jo je potegnil ta hlavec, jaz mu nisem nikdar nič zaupal. Čudne reči se govore o njem. Cerkovnik pri sv. Miklavžu, pravijo, ga je videl ravno ko je začelo goreti, hiteti prek gore še z nekterimi drugimi. Bili so vsi obloženi.“ —

„Meniš, da bi bil tudi lovec med tatovi? pojdi!“

„Stavim, da je. Kdo pa je vedel drugi za gospodov denar, kje ga hranijo, in druge dragocenosti? Vse so mu zaupali predobri mož, in vedeli niso, da imajo hudodelca v lastnej hiši. — Omara v gospodovej sobi je bila odprta, kovček, kjer so imeli denar, bil je prazen in ravno tako pušica, kjer so imeli zlatovino. Danes zgodaj je gospóška že vse pregledala, popisala in zapečatila. Menim, da so koj razposlali vojake na patroljo krog.“

„Tedaj so čisto vse vzeli?“ čudi se cerkovnik, „hudimana, gospod je moral imeti precej denarja.“

„Kaj pa da so ga imeli, há!“ odvrne pastir, „saj so Ludviku pošiljali vsak mesec menda sto goldinarjev; to nekaj iznaša celo leto.“ —

„Kako pa sta že vidva s hlapcem prišla v kleščé tem rabeljnom, ki sta spala v hlevu?“ poprašuje krčmar pastirja.

„Jaz sam ne vem. Spal sem zunaj pred hlevom v slami, ker je bilo notri prezaduhlo, kar nakrat čutim, da mi nekdo usta maši, dva pa sta mi zvezala roki na hrbtu. Menda so se bali, da ne bi bila prišla gospodu na pomoč. Oni so sami stanovali z lovcem v gradu, celó dekile so spale v ónej hišici na vrtu, kjer je bila prej perilnica. — Ko so hudobneži poropali, so pa zasmodili pristave misléči: sedaj bodo imeli ljudje tukaj dovelj opraviti in nihče nam ne bo sledil.“

„Da bi jih le vojaki polovili! Tak človek res drugega ne zasluži, da bi ga koj obesili, ni vreden usmiljenja,“ djal je cerkovnik in vsi so mu priterjevali. —

Možje so se počasi razšli vsak po svojih potih in opravkih. Po okolici se je dolgo govorilo o tej strašnej dogodbi in vsak je bolj trdno zaklenil svoje duri po noči in spustil psa za verige, ako ga je imel pri hiši, kajti bali so se povsod tatov. Gospóška je razpošiljala beriče in vojake na vse kraje, vsak kot so prebrodili in pretaknili, pa o tatovih le ni bilo ni duba ni sluha. — Slednjič se je opustilo zasledovanje, ker je bilo vse zastonj. Čez leto in dan se je pozabila tudi ona nesreča v gradu in malodko je še kaj omenil o njej, le grajska kuharica Špela je večkrat tožila svojim prijateljicam po vasi, da je prišla ob vse premoženje, ker je branila svoj denar pri gospodu ter so jej ga tatovi ž njegovim vred ukradli.

Sedaj pa omenimo še ob kratkem, kdo je bil oni graščak, ki je storil tako nesrečno smrt.

Baron Gartner ni bil sicer domačin, a vendar ga je spoštovalo vse ljudstvo, kot blazega možá, ki je rad pomagal svojim sosednim kmetom, ako jih je videl v revščini. Stanoval je poprej vedno v mestu, odkar pa mu je umrla žena, zapustil je hrumeči svet ter se preselil na Golo, kjer je postavil na mesto prejšnje kmečke lesene bajte lepo poslopje, katero so kmetje zvali grad, ker je bila ta hiša v obližji največa, večja, nego farovž. Pečal se je tu mnogo z živinorejo in poljedelstvom, kar ie jako dobro razumel in tudi svojim sosedom je dal marsiktero lepo priliko posnemati ga v gospodarjenji ter si zljajševati svoje stanje. Mož je bil že prileten, sivolas, z dolgo brado, in nosil se je jako priprosto, kar ga je bolj prikupljevalo kmetom, ki čutijo pred vsakim gosposkim gizdalinom nekako zopernost ter si ne upajo ž njim tako po domače občevati, kakor jim je lastno. Baron Gartner pa je bil prijazen mož in z vsakim vaščanom se je rad pomenil zdaj o tem, zdaj o onem, svetoval tu, pomagal tam, kakor je najbolj vedel in znal. Zató so ga pa tudi vsi čislali in spoštovali, kot modrega možá, in nihče se ni bal obiskati ga celó na lastnem domu ter ga poprašati za svet, kjer je bilo treba. —

Imel je Gartner edinega sina Ludvika, ki je bil pri vojaki, ter ga je vsako leto le enkrat obiskal in sicer v jeseni, kedar je bila trgateg, ker barón je imel tudi lep vinograd. — Stanoval je v gradu čisto sam s svojim lovcom, malopridnim, pa prilizljivim človekom, kteremu je predobri mož le preveč zaupal. Kedar ni lazil po polji krog svoje družine, tičal je doma v sobici pri knjigah, ki jih je imel veliko omaro, ter se pridno pečal z vednostimi. Tako je vžival tukaj v samoti blagi mir, dokler ga ni dohitela brezbožna roka morivčeva ter ga odtegnila v veliko izgubo vsem vaščanom.

Preteklo je od takrat mnogo let. Po našej vasi se je dokaj spremenilo. Stari gospodarji so bodisi pomrli ali pa postali dedje prepustivši gospodarstvo mlajšemu zarodu. — Tudi na Selu in na Golem se je vse predru-gačilo. V koči, kjer smo zapustili staro Meto z Reziko in malim Bogomilom, stanoval je sedaj umazan mož in dan za dnevom pridno nabijal s kladvom na naklu ter obdeloval razbeljeno železo. Bil je kovač Jerebovec, ki si je kupil to selišče in pridno koval vaščanom vozove in druga kmečka orodja. Rezika je bila že zala žena z dvema otročičema in stanovala v vasi, kamor se je bila omožila; stara žena Meta pa je že zdavnej počivala na pokopališču pod velikim križem blizo Rezikine matere, in oba groba sta bila vedno obsajena z najlepšimi cve-ticami. — Golski grad je bil zopet popravljen in tudi pristave nove postavljene. Stanoval je ondi novi gospodar, mlajši od nekdanjega, pa nič manj blazega srcá, in

kmetje so ga ravno tako čislali, kot starega Gartnarja. Bil je njegov sin Ludvik, ki je zapustil po očetovej smrti vojaštvo ter se poprijel gospodarstva. Njegova žena, mlada, zala gospá, bila je najblaža dušica v okolici, in ni je bilo tako borne kmečke žene, da ne bi se bila rada ž njo menila.

Kaj pa se je zgodilo z malim Bogomilom? — O ta je daleč, daleč! — Popustimo našo prijazno okolico in podajmo se v ptuje kraje, tje na morje, prek kterega odletavajo in priletavajo naši ljubi ptički jeseni in spom-ladi. Velika barka plava prek širne vodne planjave. Vreme je lepo, nebo jasno, in mornarji veselo požvižga-vajo in prepevajo. Na površji ladijnem se šeta mlad mož, dá mladeneč v najboljših letih. Črno je oblečen v dolgem talarji in njegovo jasno oko se ozira po morji, tjekaj, odkoder je priplavala ladja. Naš Bogomil je, naš mali Bogomil, ki smo ga zapustili še v bornej suknjici v Selskej koči. —

Ko je začel obiskovati domá farno šolo, bil je neznano priden, ukaželjen in vedno je tičal pri knjigah. Gospod fajmošter so koj zapazili njegovo ukaželjnost in bistro glavo. Videvši siroto brez podpore na svetu, zdelo se jim je škoda, da bi tako pridno in prebrisanó dete ostalo brez daljšega poduka ter bi se zanemarilo mlado drevesce, ki bi kedaj lahko najlepši sad rodilo. Dobodo mu v mestu dobrotnika, ki je skrbel za-nj ter ga pošiljal v šolo. Pridno se je učil Bogomil, vedno bolj in bolj je napredoval, in vsakdo, ki ga je poznal, čislal ga je ter se veselil biti njegov prijatelj. Dovršivši šole izvoli si duhovski stan in kmalo potem se obudi v njem želja iti v ptuje kraje oznanovat nevednim ljudstvom sv. vero ter jih voditi iz temote na prava pota resnice. Gnalo ga je v daljno Afriko med zamorce, o kterih je mnogo čul, v kakej siromašnosti so še, in da ondi posebno manjka misijonarjev. Delo je sicer težavno, nevarno, pa kaj to straši krepkega duhá, kteremu je le mar blagor človeški.

Poslovil se je pri svojih znancih in tovarših, poslovil s svojo milo domovino ter se podal na daljno pot. —

Ladja je drčala urno, kot ptica pod nebom in srečno so prišli do predgorja dobre nade, kjer stopi Bogomil na suho. — Njegova prva pot je v Kapsko mesto (Kapstadt), da bi si ondi preskrbel potrebnih reči za v notranjo Afriko, kamor se je namenil. V tem mestu je bilo treba precej dolgo ostati, kajti prešnje deževje, ki je posebno tukaj obilno, kedar se prične, napravilo je reke deroče, da so izstopile iz svojih strug ter se razlile po deželi. Mostovi, ki jih je tukaj sploh malo, bili so odneseni, pota raztrgana in potovanje dalje po deželi je bilo nemogoče. — Kapska dežela je dobro znana po svetu zarad milega, zdravju ugodnega podnebja, zató ostajajo ondi večidel popotniki vračaje se iz vshodnih dežel mrzlični in od družih bolezní pohabljeni, da se ozdravijo. Zató je pa tudi ondi najti vsakovrstnih ljudi iz vseh krajev svetá, največ pa Evropejcev. Angleži in Holandčanje so naj obilnejši. Marsikdo pride sem s prazno mavho, s pridnostjo in varčnim življenjem pa si kmalo pridobi obilo premoženja, da potem lahko brez-skrbno živi vrnivši se zopet v domovino. Kdor pa leniva in zapravlja, pa mu tudi tukaj slaba prede, kakor vsakemu nemarnežu. Tudi so tukaj ljudje jako gostoljubni, po-sebno Holandčanje, med kterimi je mnogo katoličanov.

Bogomil je našel v mestu kmalo dobrosrčnih ljudi, ki so ga sprejeli pod svojo streho. Seznanil se je tudi z nekterimi Polaki, ki so po nesrečnej predzadnej ustaji semkaj ubežali ter se tu vdomačili. Veseli so bili, da imajo med seboj moža, ki ni le rojen Slovan, temuč

tudi katoliški duhovnik, katerih tukaj pomanjkuje. Prosili so ga vedno med njimi ostati, pa on jim reče, da ga sili dolžnost med zapuščene zamorce, ki bolj potrebujejo razsvitljenja, nego oni, ki so si že v domovini pridobili potrebnih naukov, ako jih le hočejo prav obračati, vendar pa jim obljubi, da jih hoče večkrat obiskati, kedar mu bode mogoče, ter občevati z njimi. —

(Konec prihodnjič.)

Oče svojega sinčka prodá.

(Slovenska.)

(Na Pohorji nabral Lovro Stepišnik.)

I.

Živel je svoje dni kmet, ki je imel jako veliko gospodarstvo. Pa, ker je imel tudi velike potrebe in ker sploh ni bil ravno varčen, je v kratkem vse zagospodaril. Šlo je z njegovim premoženjem tako rakovo pot, da je bil že dan naznanjen, ko mu bodo prodali vse njegovo imetje na boben. Premišljeval je sicer zdaj, kako bi si opomogel, belil si je glavo, pa ni ga našel dobrega pomočka. Ko nekega dne po svojih opravkih hodi po logu, pridruži se mu zeleno opravljen možiček z rudečo kapico. Pogovarjata se to in uno, pa kmet, ki je bil zelo žalosten in ves onemogel samih skrbi, odgovarjal je černo in žalostno, tako, da ga slednjč zelenec vpraša: kaj da mu je? — Kmet ves nevoljin odgovori: Kaj bi vam neki pravil, saj mi tako ne morete pomagati, in bi mi tudi ne hoteli, če bi vam bilo mogoče. Ptujec pa reče: Kaj se vé, morebiti Vam je pa vendar še pomagati; in sili tako dolgo v kmeta, da mu ta ves svoj žalostni stan razloži in dopové. Zdaj pravi zeleni ptujec: E kaj, če ni družega, to se že naredi. Toliko denarja ti dam, da dolgove poplačaš in če hočeš še kaj čez. Veselja ves zamaknjen, ni vedel kmet, kako bi se s tacim gospodom pomenkoval. Reče tedaj: Mili dobrotljivi gospod, kaj bo pa potem, če jaz ne bom mogel vrniti, v kratkem času mi tako ni mogoče, in če dolgo čakam, naraščejo se velike obresti. Zelenec odvrne: Kaj bi barantala, kar se tiče denarja in obresti; jaz sem bogat in rad pomagam; prav mi je, če mi le to obljubiš, kar se bo pri tvoji hiši najprvo rodilo. Kmet: Malo ste si izvolili, jaz pa mnogo denarjev potrebujem, pa če vam stori veselje, vzemite, kar se bo pri moji hiši najprvo rodilo, če bo ravno, to vam naprej povem, le male vrednosti. — Zelenec odšteje tedaj kmetu, ko sta si segla v roko, denarjev, kolikor jih ta potrebuje in kmalo potem odide. Vesel in lahkega srca hiti kmet proti svoji koči in ves spehan pride na dom. Tu je bilo že gospode in mnogo ljudi, ki so prišli kupovat kmetovo imetje. Kmet povabi gospodo v hišo in jim našteje denarjev, kolikor je bil dolžen. Vsi se čudijo, od kod da je dobil tako hitro pomoč, pa ko ga prašajo, odvrne kmet, da mu je neki znanec toliko posodil. Tudi žena, radovedna kakor ženske sploh ga vpraša. Ni se dolgo branil, temuč pové jej v kratkem dogodbo. Za božjo voljo, zavpije žena, al nisi vedel, da nisem več sama pri sebi. — Kakor je poprej kmet plaval v veselju, tako je bil zdaj žalosten in obupen. Pa pomoči ni nobene. Rodil se jima je sinek, nježno dete; pa kaj, ne da bi bila pri porodu od veselja jokala, jokala sta le, žalosti in britkosti jima srce poka, ko razvidita, komu sta ljubega sinka prodala. Sinek je rastele in bil jako bistr

glave. Vedno mati je se plaho ozirala, kdaj pride zeleni mož z rudečo kapico po njega.

Ko je bil deček že sedem let star, igral si je nekega dne pri hišnem oknu; kar pride vrag, da bi ga vzal. Pa deček mu reče: Predno me vzameš in spolniš svoje želje, mi moraš odgovoriti na tri vprašanja: Kaj je najslajše? Kaj je naj mehkejša in kaj je najtrše? Vrag reče hitro in se smeji: Te že imam: med je naj slajši, pavola naj mehkejša, najtrši je pa kamen. Deček pa se mu nasmehlja in pravi: Nisi je zadel, poslušaj in ti povem. Materno mleko je najslajše, materno krilo najmehkejša, najtrše je pa očetovo srce, ki je mene tebi izdalo.

Jezno zatuli vrag in zbeži in zasmrdelo je po žveplu — otrok pa je bil rešen.

Sv. Kristina.

(Zapisal Dr. J. Vošnjak.)

Sv. Kristina
Bolna ležala,
Milo ječala,
Klicala svojo mater,
Tujo mater*):
Pojd' te, me počesajte.
Šla je, jo počesala;
Za vsakega lasca
Kri iz glave kaplala.
To je vse dobro,
Je rekla Kristina,
Bogim siroticam,
Če bom jest živela,
Vse bom vrnila;
Če pa jest vmrjem,
Bog vam polonaj.

Sv. Kristina
Bolna ležala,
Milo ječala,
Klicala svojo mater,
Tujo mater:
Pojd' te, mi postlo postlajte.
Šla je, postlo postlala,
Mlinski kamen
Pod glavo djala.
To je vse dobro,
Je rekla Kristina,

Bogim siroticam
Če bom jest živela,
Vse bom vrnila,
Če pa jest vmrjem,
Bog vam polonaj.

Sv. Kristina
Bolna ležala,
Milo ječala,
Klicala svojo mater,
Tujo mater:
Pojd' te mi po spovednika,
Starega meniha.
Šla je po spovednika,
Starega meniha,
Pripeljala je mlinskega kozla.
Sv. Kristina
Se je spoved'vala,
Gredé vmirala.

Prišli so angeljci,
Vzeli so dušico,
Nesli so jo na vrh nebá;
Prišli so orli,
Vzeli so dušo
Tuje mater',
Nesli so jo na dno pekla.

Sibirija.

(Spisal J. P.)

(Dalje.)

Razun s poljedelstvom, pečajo se Sibirčani tudi z izpiranjem zlatega peska. — Ob Jenizaju, zgornjej in srednjej Tunguzki se prostirajo velikanski gozdi, kjer so tla vsa močvirna. To močvirje hrani v sebi ono mamljivo leskečo stvar, ki človeka povsod za seboj vabi, če je treba še v tako puste kraje; — ono močvirje je polno zlatá.

Kdor hoče v Sibiriji zlató izpirati, mora imeti prej dovoljenje od vlade. Židje ne smejo zlata iskati, tudi ne perilnic kupovati, celó delati ondi jim je prepovedano. Hujše niso mogli Rusi Židov kaznovati, teh strastnih, zlatohlepnih Izraelovih sinov.

Zlatokopci so razdeljeni v več skupnij, vsaka skupnija imá posebno odkazani kraj, ktereга si sama prej poišče.

* Mačoha.

Marsikteri pa se pri iskanji tudi oplahá in mesto dobička je strašna zguba. Pomisliti je treba, kako težavno je iskanje v tako obširnej okolici. Koliko stane, preden je vse pripravljeno in oskrbljeno, slednjič pa so morda vse priprave zastoj. Iskalci izkopljejo na raznih krajih, kjer menijo dobiti zlató, plitve jame; ako se prepričajo, da je obilno zlatega peska, prično svoje delo, včasih pa jih ogoljufá, da najdejo bogato močvirje, nakrat pa neha zlato in vse priprave in obilni stroški so zastoj.

Iskanje in izpiranje zlatá pa imá še druge težave. Zarad močvirnih tal in pogostega deževja so vedno delavci mokri. Ako izkopljejo jame, zalije jih voda in treba je neprenehoma vodo izpoljevati; pri tem opravilu gazijo do kolen po blatu. Ves živež morajo privazati iz daljnih krajev, kar je silno težavno, včasih pa jih pri iskanji prehití zima in potlej so vse nadloge skupaj. Treba je stradati, po snegu gaziti peš, ker jim konji večkrat poginejo zarad pomanjkanja krme, zvečer pa morajo prenočiti na snegu brez odeje.

Vsaka družba mora plačevati davek vladi, ki daje takove zlatokope navadno po dvanajst let v najem, potem pa zapadejo zopet njej.

Predn se začne zlató izpirati, treba je najprej priprave. Prvo poletje se napravijo stanovanja, privozi živež in orodje in še-le drugo leto se prične delo.

Da si pridobi družba delavcev, ne smé se bati stroškov. Že zimo poprej razpošlje krog najemače, ki pridobljujejo delavcov za prihodnje leto. Vsak delavec dobi koj nekaj predplače, zató pa mora zastaviti svoj potni list, brez kterega se ne sme nikamor ganiti, da bo resnično prišel ob času.

Ker so delavci večidel sami potepini, treba jih je dobro v strahu imeti, sicer ne bi bilo moč ž njimi kaj opraviti. Razun precej dobre plače, dobiva vsakteri tudi potrebno hrano: vsaki dan funt mesá, o postih ravno toliko rib, zelja in pšena. Rženega kruha pa, kolikor ga kdo hoče, ravno tako kvasa za pijačo, — žganje je povsod ostro prepovedano, zatorej tudi ne sme v obližji nobene kréme biti.

Da pa se še lože dobé delavci, razdeljeno je delo tako, da vsakemu še mnogo časa ostane. Kar kdo o teh prostih urah stori, dobi posebej plačano, in kdor je marljiv, prisluži si lepe denarce.

Po zimi se delavci razidó in le oskrbnik in nekaj hlapev ostane pri perilnicah, ki oskrbljujejo hrano in orodje za prihodnje leto. — Marsikteri delavec že med potjo požene po krémah, kar si je prislužil trpežno čez leto, in potem strada po zimi, da Bog pomagaj.

Mnogo jih nenavadno obogati pri iskanji zlatá; poprej reven kmet, je sedaj bogatinec, da mu ga ni para. To pa je vzrok, kakor je pri takih okolščinah navada, da se ti ljudjé pomehkužijo. V prijaznem mesticu ob reki Jenizaju, v Krasnojarskem, so najbogatejši zlatokopci. V krasnih kočijah vozijo se njih žene gizdavo opravljene po ulicah od prodajalnice do prodajalnice, da si umišljajo novih lepoticij. Žampanjec, ki veljá v Sibiriji 7 tolarjev steklenica, je njihna vsakdanja pijača, toliko manj pa se skrbi ondi za duševno hrano, ker vse mesto nima le enega bukvišča.

Vladi donašajo zlatokopi vsako leto po 5—6 milijonov tolarjev, precej izdatni donesek.

Razun zlata pa se dobiva v Altajskih in Uralskih gorah mnogo bakra, železa in platine. —

Naj bolj pa se smé ponašati Sibirija z zlahtno kozuhovino, ki je našim gospém in gospodičnam po zimi tako zaželjeni lišp, ne toliko zarad gorkote, temveč zarad

lepoticija. Še veliko večó ceno pa imá na Ruskem, kjer je res gorek kozuh po zimi velika dobrota.

Najlepšo in tudi najdrajšo kozuhovino daje sobol. Sobol je zeló podoben našej domačej kuni in je tudi toliko velikeosti. Glavo pa ima daljšo, ušesa večá in rep krači. Po vsem pa ga razloči dragocena, svitla, kot svila mehka dlaka. Zeló boječ je, vjet pa se vendar privadi človeka, kakor veverica. Hrane si išče po noči, najrajše je miši, pa tudi jagode zoblje. Njegovo stanovanje je v gozdih pod zemljo, navadno pod drevesnimi koreninami. — Največi sovražnik mu je človek, ki ga neprenehoma preganja, zató pa se je že tudi večidel umaknil v oddaljene gozde, da se več tako pogosto ne nahaja, kot nekdanj. Največ se jih dobi še v Kamčatki, najlepši pa so ob reki Leni. Kožice so zeló drage po 170 rubeljinov, posebno če je dlaka lepo črna, gosta in na dnu z rujavkasto volno pomešana. Kitajec pa ne gleda tolikanj na barvo, temveč na dolgost dlake in kožino velikost, zatorej se prodajajo kože sobolov ob reki Obi, ki so bolj rujavkaste pa velike, na Kitajsko, iz Kamčatke pa v Petrograd.

S sobolovim lovom se pečajo najbolj ondotni narodje, ki so že izurjeni v tej reči in vajeni laziti v hudem mrazu po neznanih gozdih. Takovi lov je zeló nevaren in težaven, ne da bi se žival branila, temuč lovec zagazi večkrat v neznane kraje, v goščavo, kjer ga nenadoma vjame vihar, da se nikdar več ne vrne domu. — Lovci se zberó v več družb ter se razpostavijo po gozdu. Psi vozijo za njimi živež na sanéh. Kedar zasledé sobola, splazijo se na ono mesto, kjer imá svojo luknjo, in ondi nastavijo pastí, ali pa ga spodé iz zatišja ter pobijejo. Najrajši jih lové, ker se koža ne poškoduje; večkrat pa jim jih pojedó lisice in vse prizadevanje je uničeno.

Poprej so tudi hermelinove kožice zeló čislali, sedaj pa nimajo več one vrednosti, le na Kitajsko se še prodajajo, kjer so še pri velikaših v posebnem čislju.

(Dalje prihodnjič.)

Elija Howe,

ki je iznašel šivalni stroj.

(Konec.)

Sedaj si je skušal pridobiti dovoljenje (patent), in naredil je v ta namen stroj pri Fisherju, da bi ga postavil na ogled.

1846. leta je prevzel Howe službo na železnici v Bostonu, ker mu njegova iznajdba še ni donašala nikakoršnega dobička. Pa to delo je bilo za-nj pretežavno, zató ga popusti in se zopet bolj pridno poprime svojega stroja.

Proti koncu polletja, ko je bil stroj izgotovljen, gresta obá prijatelja v Washington, kjer sta postavila stroj ljudstvu na ogled. Pa to ni imelo družega vspeha, nego da so se zijalasti ljudjé gnetli krog te nove naprave in se čudili zalej igrači, kakor so imenovali stroj. — Patent je bil izgotovljen 10. septembra in prijatelja se zopet vrmeta v Cambridge. Fisher je izgubil popolnoma pogum. Izdal je že 2000 dolarjev, in te je mislil popolnoma izgubljen.

Tudi Howeta je žalilo, da mu povsod spodleti, pa vendar ni obupal; zapustil je zopet Cambridge ter se povrnil k očetu. —

Ker mu je v Ameriki povsod spodletelo, sklenil je

svoyo iznajdbo Angležem ponuditi. Meseca oktobra 1846. leta se napoti njegov brat Amaza v London. Pa revščina ga je trla in vedel si ni s čem pomagati. Zatorej proda stroj nekemu fabrikantu po imenu W. Thomas za 250 funtov šterlingov, to je v našem denarju blizo 2500 goldinarjev, — in zraven tudi pravico, napraviti si toliko šivalnih strojev, kolikor mu je ljubo. Pogodila sta se še, da plača Thomas za vsak prodani stroj Howetu 3 funte šterlingov. Ta kupčija je bila Thomas-u jako po volji, in povabil je Howe-ta v London, obljubivši mu 3 funte šterlingov vsak teden, ako mu napravi stroj za njegove potrebe in po njegovej volji.

Amaza pride v Cambridge. Ker se Amerikani niso hoteli nič zmeniti za novo iznajdbo, tistih 250 funtov šterlingov pa je kmalo pošlo, ker je Howe ž njimi komaj dolgé poravnal, zatorej uboga nesrečni Elija ter se napoti meseca februarja 1847. leta proti Londonu.

W. Thomas mu je posodil denarja, da je mogel prepeljati svojo družino na Angleško — ženo in troje otrok. —

V osmih mescih je bil stroj gotov. Komaj pa se je to zgodilo, naveličal se je tudi Thomas svojega delalca; jel je grdo ravnati ž njim, in ker mu je Howe njegovo ravnanje očital, spodil ga je od hiše brez vse podpore.

V groznej siromašnosti dobi Howe vendar slednjič stanovanje pri nekem kolarju Karlu Inglis-u, ki je bil pozneje njegov najboljši prijatelj. Tukaj je hotel svoj četrti stroj izdelati, pa revščina ga je bolj trla od dne do dne. Slednjič pošlje svojo družino v groznej siromašnosti v Ameriko, sam pa si je moral od dne do dne izposojevati par krajcarjev pri Inglis-u, da ne bi lakote poginil.

V štirih mescih je bil stroj izgotovljen, vreden kacic 50 fantov šterlingov. Rad bi ga bil prodal, pa nobeden kupec se ni oglasil. Slednjič mu ponudi nekdo 5 funtov šterlingov s to pogodbo, da mu bode v obrokih plačal. Dá mu torej dolžno pismo in to prodá Howe za 4 funte šterlingov, da bi se vsaj preživil.

Potem zastavi svoj prvi, dragoceni stroj s patentom vred, da bi poplačal dolgé, ter se vrne v Ameriko s svojim prijateljem Inglisom, ki je za-nj tudi popotnino plačal.

Dve leti se je ubijal in mislil svoje stanje zboljšati, pa vse njegovo premoženje je bilo, ko je prišel v New-York, pol krone. Slabo plačilo za dolgi trud! Štiri leta so že minila, kar je iznašel prvi stroj, in njegovo plačilo je bilo sedaj to borno imetje. — Sedaj si je iskal službo v kakej delalnici, kar izvé žalostno novico, da je njegova žena na smrt bolna. Ni ga imel božjaka, da bi se napotil v Cambridge. O pravem času še mu pošlje oče 10 dolarjev, in sedaj je hitel k predragej ženi, da bi jo še enkrat videl v življenji. — Njegovi prijatelji so prevzeli izrejo otrok, on pa je opravljal priprosto službo v nekej mehaničnej delalnici.

Slednjič so se predrznili nekteri lakomneži Howetov stroj nekoliko popraviti in ga razglasiti za svojega. Sedaj še-le so se Amerikanom bolj oči odprle in jeli so spoznavati prednosti tega stroja, žalibog pa! da se Howeta nihče ni spomnil, ki je bil vendar pravi začetnik. 1849. leta so kazali takov stroj v New-Yorku za denar in ljudje spoznavši njegove prednosti, jeli so si ga vedno bolj omišljati.

Howe je videl, kako se drugi ž njegovim trudom bahajo, in kako grdo so ga oropali. Rad bi jih bil poprijel zarad take predrznosti, ali kot prosti delalec ni

imel pripomočkov, prijatelji mu niso hoteli več posojevati, njegov stroj pa je bil zastavljen na Angleškem.

Skušal je stroj in patent zopet v roke dobiti. Izposodi si torej 100 dolarjev z veliko težavo, in ko je imel vso pravico zopet v rokah, prepové ponarejalcem šivalnih strojev dalje izgotovljevati, ako nočejo pravice do tega od njega samega kupiti. Ker niso nič marali, jih slednjič toži. Pa dolga tožba je pobrala mnogo denarja, Fisher pa ni hotel nič vedeti o posojilu in bil bi zadovoljen, ko bi bil le polovico izdanega denarja zopet dobil.

Slednjič dobi Howe nekega Jurija Blissa iz Massachusetts-a, ki je poplačal Fisherju dolg in Howetu posodil denarja s poroštvom njegovega očeta.

Med tem, ko je tožba trpela, popravljal je Howe svoj stroj neprenehoma, in leta 1850. jih je izgotovil 14 v New-Yorku, kjer je imel svojo borno delalnico.

Sedaj še-le je prišla za Howeta nevarna doba. Njegovi doslejni posnemalci niso bili tolikanj nevarni, ker niso imeli dovelj denarja in tudi poguma ne, zato je je Elija kmalo ugnal v kozji rog. Leta 1850. pa se je vzdignil neki poprej siromašen glediščini vodja po imenu Izak Merrit Singer. Ta je že tu pa tam poskusil svojo srečo, pa povsod mu je spodletelo. Sedaj se je poprijel Howetovega šivalnega stroja, ga nekoliko zboljšal, potem pa jel barantati po svetu s svojimi izdelki z dobrim vspehom. — Howe ga toži in dolgo je trpela pravda. Slednjič pa priznajo vendar sodniki Howetu vse zasluge pri tej iznajdbi, akoravno so tudi Singer-ju pripustili pravico izdelovati šivalne stroje.

Sedaj še-le je začel Howe vživati svoj dolgi trud. Po smrti svojega prijatelja Blissa je bil edini posestnik stroja in patenta, in pridobil si je ž njim ob kratkem premoženja za dva milijona dolarjev. J. P.

Srenja pod lipo.

Četrta nedelja.

(Dalje.)

Učitelj nadaljuje: Od gnoja, ki ga dobivamo iz živinskih hlevov, kakor tudi od mešanega gnoja ali tako imenovanega komposta ste ravno kar slišali; imamo pa še mnogo drugih stvari, ki se dadó v dober gnoj podelati ali pa tudi že same na sebi zemljo dobro gnojijo, če je le pametno rabimo in umno ž njimi ravnamo. Pred vsem drugim naj vam imenujem blato, glên ali žlindro, ktero gotovo vsi prav dobro poznate, a vendar je ne rabite, kakor bi bilo treba.

Groga: Jaz na priliko sem preteklo leto 50 košev enake sodrge iz svojega ribnika na njive izvolil in sem pridelal najlepše prosó v celej naši fari.

Učitelj: In gotovo ste bili lepega prosá veseli; toda ne samo v ribnikih in mlakužah, marveč tudi v grabnih poleg potov in cest, na polji in travnikih se najde mnogo enake gnojilne sodrge, za ktero je velika škoda, ako se pogubi in v nimar pride, kajti kakor sem že omenil, blato in žlindra je prav dober gnoj, kterega je voda po dvoriščih in polji nabrala ter polagoma v grabne in jarke poplavila.

Kolar: Povejte nam vendar, ker smo o tej stvari zeló različnih misli, ali se mora žlindra iz grabnov in bajerjev brž ko se nabere na polje izpeljati ali bi bilo znabiti bolj, da se poprej na kupe spravlja, nekaj let let ležati pusti, in še le potem, ko se je vležala, na njive in polje izvozi?

Učitelj: Kar se tega tiče, treba je vedeti, kakošna je žindra, katero ste nabrali. Žindra, kakoršno najčesee nahajamo po mlakuzah in grabnih blizo dvorišč in ob cestah, v kateri je mnogo živinskih gnojilnih delov pri-mešanih, se lahko precej na njive in polje izvozi. S tem se veliko dela prihrani in se tudi žindre toliko ne pogubi, kajti znano vam je, da kolikor dalj časa blato in žindra v kupih leži, toliko več se je tudi pogubi. In ako bi se tudi tako dobro ne obnesla, kakor nekaj let vležana žindra, vendar nam na vsaki način več koristi donaša še iz tega obzira, ker se je manj pogubi in tudi veliko manj dela zahteva, to pa zategadel, ker se enako delo lahko na enkrat in ob enem opravi. — A žindra, ki jo dobimo iz mrzlih močvirnih ali mahovitih bajerjev, in ki obstoji večidel iz segnjitih rastlinskih delov, je veliko bolj, ako se v kupe nabira ter se pusti nekaj let ležati, da popolnoma sprsteni. Tudi je dobro in koristno, ako se enaki kupi večkrat med letom premečejo, da se žindra zraka navzame in nekovo kislobo, ki jej je lastna, popolnoma izpuhti.

Zapotnik: Slišal sem, pa ne vem ravno kje, da je tudi pepel dobro gnojilo. Kaj pravite vi, gospod učitelj, k temu?

Učitelj: Pepel je prav dobro gnojilo in škoda je gotovo velika, da ga po vašej nemarnosti toliko v nimar pride. Pepela sicer ni obilo, a vendar se ga čez leto in dan precej lepa méra nabere, in če se po travnikih raztrosi, se lahko tudi z malim veliko doseže, kajti dobitek je velik, ki nam dohaja po pepelu.

Župan: Da po mojem vrtu tako lepa trava raste, to se imam le pepelu zahvaliti.

Hrastovšek: Iz tega priporočila ne gleda veliko koristi, kajti pepel rabijo naše gospodinje za perilo.

Učitelj: In ravno tisti pepel, ki ga gospodinje po žehti ali perilu, to je, izluženi pepel, nikamor v prid ne obrnejo, marveč brez vse koristi v kakošen kot med črepinje in kamenje iztresejo, ima mnogo gnojilne tvarine v sebi. Še večo vrednost pa ima pepel, ki se dobi pri mjarjih, kedar mjilo (žajfo) delajo, to pa zategadel, ker je nekoliko z apnom pomešan. Po nekterih krajih poljedelci tak pepel drago plačujejo, kajti dobro vedó, da je tak pepel najboljšo gnojilo za travnike in senožeti. Pepel tudi pokončuje polže in druge mrčese, ki se nahajajo v zemlji. Ako pomislimo, koliko izluženega pepela samo v našem kraju čez leto in dan brez vse koristi pod zlo pride, mesto da bi se za gnoj vporabil, je ta zguba dobrega gnoja gotovo velika in neprecenljiva. Svetujem vam tedaj, da pepel marljivo nabirate in ga ali koj sproti po polji in travnikih potresate, ali ga pa z zemljo in gnojem pomešate ter si na ta način dober mešan gnoj pripravljate, ki vam bo gotovo obilo koristi donašal.

Lipovec: Poprej ste apno omenili, — ali znabiti apno zemljo gnoji?

Učitelj: Po mnogih skušnjah najboljih poljedelcev je že davno potrjena resnica, da je apno prav dober gnoj; le škoda, da se tako redkoma v gnoj porabi. Živo t. j. žgano in v prah semljeto apno, ako se po polji raztrosi, ogreva zemljo in jej jemlje mrzlotu in mokroto. Žgano apno odjemlje zemlji tudi vse, kar je kislega v njej, kajti znano je, da apno rado kisline pobira in je zemlji odteguje. Apno tudi zemljo rahlja in napravi, da vse živo in mrtvo, kar se v zemlji nahaja, hitro konec vzame in začne gnjiti in prhniti; tedaj apno tudi plevel, mah in različni mrčes pokončuje in zemljo popolnoma izčisti. Toda previdno je treba z apnom ravnati, ker se ne priklada vsakej zemlji, in če bi se ž

njim preveč in preobilno gnojilo, bilo bi enako ravnanje čestokrat na veliko škodo.

Hribar: Na škodo? No, tega pa zopet ne umejem! Če je namreč, kar ste poprej rekli, da apno zemljo gnoji, smelo bi se tedaj po mojih mislih vsako zemljišče brez kake škode z apnom gnojiti.

Učitelj: Apno ima to lastnost, da loči ali kroji organske in rastlinske redilne drobce, ki se nahajajo v zemlji, da je potem rastline tem laglje iz zemlje pijó ali srkajo. Zategadel se apno na pustej in revnej zemlji nikoli posebno dobro ne obnese, marveč škoduje, ker zemlja po enakem krojenji preveč onemore, ako se jej namreč z živinskim gnojem ne pripomore. — Apno se še najbolj obnese na težkej ilovnatej zemlji, to pa zaradi tega, ker jo lepo zrahlja, da potem rastline laglje svoje korenine razvijajo in si pripravnega živeža iščejo, česar navadni živinski gnoj ne more. Varovati se je pa treba, da se apno nikoli na mokra zemljišča ne potresa, ker na mokrej ali močvirnej zemlji nima apno nikakega vpliva. Mokrim zemljiščem se mora poprej močvirnost odvzeti. Ravno tako napačno je tudi, ako se apno, ki zemlji gorkoto podeljuje, na peščeno zemljo potresa, to pa zategadel, ker se peščena zemlja že sama ob sebi rada zgreje, a preobilna gorkota rastlinam škoduje.

Hrastovšek: Kako je pa treba z apnom ravnati, kedar se namreč za gnoj rabi?

Učitelj: Pri tem delu se ravna najbolje tako-le: Žgano apno se navozi na njive ter se v manje ali večje kupce po njivah razpolaži in z zemljo pokrije. V 14 dneh ali treh tednih apno razpade v prah. Ko je apno v prah razpalo se potem, ako je vreme suho in brez vetra, z lopato enakomerno po vsej njivi lepo raztrosi. Gledati je pa treba na to, da se brž in bolj podorje, to pa zato, da ga dež ne namoči, sicer bi apno svojo moč popolnoma zgubilo.

(Konec IV. nedelje prihodnjič.)

Gospodarske drobtine.

Buče mesto salate po zimi. Dokler so buče še zelene, ter še nimajo pešek, se odtrgajo in cele kuhajo v zeló slanej vodi tako dolgo, da malo omečajo. Ravno tako, kakor se sicer vlagajo male kumare v ocet (jesih), vložje se tudi te buče s potrebnimi dišavami. Mnogi ljudje jih rajše jedó nego kumare.

Kako se sadje s pridom suši. Sadje, bodi si olupljeno ali neolupljeno, se poprej tako dolgo praži, da ga lahko s slamo nabodeš. Potem se suši na navadni način. Jabelka so v 8 do 10 urah, bruske v 10—12 urah suhe, in posebno dobrega okusa.

Vodeni krompir popraviti. Vsacemu krompirju olupí ozek trak lupine in potem ga kuhaj po navadi. Krompir bode poprej kuhan in bode znotraj lepo močnat.

Vodeni krompir se tudi zboljša, ako ga držiš na kacem toplem mestu, na primer blizu peči, predno ga kuhaš.

Smešnice.

Gostoljubni župnik. Nek župnik (fajmošter) je bil na glasu zbog svojega gostoljubja. Kmet, ki je imel staro kokoš (kuro), pa je ni mogel prodati, sklene pokloniti jo častivrednemu župniku. Dobri duhovnik se mu zahvalijo in ga povabijo na kosilo (obed). Videlo se je,

da je bilo to kmetu kaj zeló po volji, ker ni pozabil tudi drugo nedeljo priti.

„Jaz sem vam, g. župnik! oni dan prinesel kokoš“, reče, da bi ga župnik mogli spoznati, — „ali je bila dobra?“ — „Oh, prav dobra!“ odgovoré župnik, — „ravno prav ste prišli, hajdi, vsedite se za mizo.“ — Čez 8 dni pride drug kmet v župnijo. „Jaz sem sosed tistega, ki vam je oni dan kokoš podaril“, reče ravno prišedši. „Lepo, lepo, to me veseli.“ rekó župnik, „sedite za mizo, pa bova enmalo skupaj jedla.“ — Drugo jutro potrka spet drug kmet na vrata župnikove hiše. Župnik ga vprašajo, kaj da hoče? „Jaz sem“, pravi on, „sosed tistega, ki vam je kokoš prinesel.“ — „A tako, prav ljubo mi je, ali hočete kaj jesti?“ rečejo mu župnik. — Nepoklicani gost se ni dal dolgo siliti, nego se koj vsede za mizo, na katero kmalo g. župnik prav veliko skledo kropa postavi. Lahko si mislimo, kako kislo da se je zdaj naš gost držal. „Prijatelj moj!“ rečejo mu župnik, „moja juha (župa), kakor je videti, vam ne dopada, ali ni res tako? Pa nikar se ne čudite, ker je to juha od juhe tiste kokoši, katero mi je sosed vašega soseda poklonil!“ — Gotovo ni bilo potem nikogar več v gostije.

Začarana jajca. Nek nemšk kmet pride dan pred somnjem (sejmom) v mesto ter ostane v neki krčmi s svojo robo, med katero je bil koš z jajci, ki so bila s slamo pokrita. Ko je zjutraj hotel vzeti koš, zasliši z velikim začudenjem čudne glasove iz njega in vidi, da se tudi slama majè. Seže tedaj, da bi zvedel, kaj da je v košu, z rokó vanj, pa jo hitro spet vun potegne ter zavpije od bolečine in strahú, beži strani in iz roke mu je tekla kri. Hitro pritekó, da vidijo, kaj da je to. — „Jajca so začarana! Jajca so me vgriznila!“ odgovori nim kmet. Na to nastane velik smeh. Koj pa so pripravljeni drugi, da pogledajo koš, kaj da je v njem, in tu najdejo psico, s psički (ščenetí), ki jih je po noči vrgla. Jajca pa se ve da so bila vsa potruljena. Kmetič zdaj vzame palico, in, ne bodi len, namah ubije psico s psički vred. Krčmar pa zdaj toži kmeta, da naj mu plača pse, a kmet krčmarja, da naj mu plača jajca. Ta pravda še vedno ni rešena. Kako da je kuzlja v koš zlela, to je tudi dakako velika zastavica!

Ogled po svetu.

Avstrijsko-ogerska država. Na Dunaji še zmerom zborujete cislajtanska in ogerska delegacija. Med drugim odločujete stroške za armado. Minister Brestl je zadnjič razlagal denarstvenemu odboru cislajtanske delegacije, kako bode v prihodnjem letu zaradi državnih denarjev. On meni, da bo primanjkovalo 26 milijonov goldinarjev. In kako dobojo teh 26 milijonov? Minister meni tako-le: Kakih 22 milijonov po plačilih železnih cest, po plačilih za prodana državna posestva — 4 milijone pa mora država na pósodo vzeti. „Nov.“ pišejo o tem: „Po takem se pač mora vprašati: kaj pomaga to, da se davki vekšajo, da se nenavadni davki preminjajo v navadne, če le tudi za eno leto, ako to, kar je prejšnji čas nenavadno bilo, postaja zdaj navadno? Če ob časih, ko ni nobenih priprav za vojsko treba in tudi nobene vojske ni, primanjkuje samo v Cislajtaniji po več kot 20 milijonov gld., kamo pridemo? In kaj bode še le potem, ko ne bomo imeli nič prodati? In vendar čenčajo „liberalni“ časniki, da to ministerstvo cenejše vlada in bolje gospodari; kdor davek plačuje, nič ne čuti te dobrote,

in kdor tak državni račun pregleduje, kakor ga je zdaj razložil dr. Brestel, da nikoli ne shajamo z dohodki, ta pač lahko vidi, koliko resnice je v medenih besedah „liberalnih“ časnikov.“ — Državni kancelar grof Beust je v delegacijah razjasnoval in zagovarjal svojo politiko. Na to ga je bil precej živo prijel dr. Sturm, ki mu je očital, da je še več ko mrzel proti Prusiji. Govorilo se je, da je Sturm govoril v imenu dr. Giskre. Iz tega so tudi sodili, da je zopet razprtija v ministerstvu in da je zopet kriza. — Beust je moral tudi pomagati, da se je v delegacijah sprejel predlog, po katerem so oficirjem plače povišane. Pri tej priliki je govoril, kakor bi od drugod in domá protila velika nevarnost. Kmaló potem pa je na železničarskem zboru napil: „Gospôda! jaz ne vidim nikjer nevarnosti za mir; ni mi torej treba piskati na piščali mirú.“ —

Na Češkem so blizo volitve za deželni zbor. Vlada si jako prizadeva, da bi dobila svojih mož, ali kakor se kaže, upanja nima veliko. Ako zmagajo narodnjaki, bode to zelo važno in pomenljivo zastran decemberske ustave in sedanjih ministrov. —

G. škof v Lincu je bil obsojen, pa došla mu je urno tudi cesarjeva milost. —

Veliko hrupa dela neka novica iz Krakovega na Poljskem. Prišlo je na dan, da so nune karmelitskega reda eno izmed svojih sestrá zaprto imele nad 20 let, in sicer v silno žalostnem stanu. Kar je resnega za tem, bode pokazala sodnijska preiskava, saj ima gosposka tiste v rokah, ki so kaj zakrivili. Po liberalnih časnikih pa bi bila ta prigodba, ker je ravno iz katoliškega samostana, tako strašna, da so vse druge nič proti njej, akoravno so se zadnje godile tudi v novem času in celo na povelje nekterih vladarjev. —

Štajarski deželni namestnik, baron Meesery pojde v pokoj. — Deželni zbori se skličejo mesca septembra.

Nemško. Pruski časniki zopet vrlo mahajo po avstrijskem kancelaru Beustu, ker je v delegacijah djál, da ni mogoče prav sprijazniti se s Prusijo. Prusi pa trdè, da Beustu to še nikoli ni bilo mar. — Bismark je zdaj na počitnicah, gotovo bo spet nakuhal kakih reči, ki pridejo potem na mizo evropsko, da bi le Avstriji ne kvarile želodeca.

Francosko. V tem času, kar je izšel naš zadnji list, dobili so na Francoskem nove ministre. Odstopil je tudi Rouher, ki je imel priimek, da je drugi cesar. Zdaj je prvo sednik starešinstvu (senatu), ki je na Francoskem to, kar pri nas gosposka zbornica. Poslansko zbornico je Napoleon za nekaj časa razposlal, da jo poznej zopet skliče. Kako bode s svobodnimi preuredbami, ktere so narodu obljubljene, to je zdaj še nekako dvomljivo. Gotovo pa je, da se Francozi čedalje bolj dramijo.

Laško. Napoleon je neki obljubil, da francoska posadka ostane v Rimu. Znano se ve da je, da Napoleonu ni vselej verjeti. — V laškem kraljestvu so simi ter tje nemiri, posebno v Neapolu zelo vré. Policija pridno zapira nepokojneže, kjer koli ktereга vgrabi. Tudi nek sorodnik Garibaldijev je zgrabljen.

Angleško. Postava o irskeje cerkvi je sicer do gnana in sprejeta, pa ne v navadnej obliki, ampak po tako zvanem kompromisu.

Špansko. Tam še zmerom ni mirú. Sedanjej vladi veliko nepokoja prizadevajo Karlisti, t. j. potomci nekđaj na Španskem vladočega kralja Karola, Tudi zdaj si prizadeva Don Karlos iz tega rodú, da bi prišel na prestol. Vlada je ponovila postave 1821. l., ki so zoper punt.

Rusko. S Poljci Rusi ne delajo lepo. Vzeli so jim celo zadnje vsenčilišče v Varšavi. — Car in carica potujeta v Krim. Tam se neki snide več bližnjih vladarjev.

Turčija. Turčija in Egipt sta si še zmerom navskriž. To je tudi vzrok, da se je podkralj egiptovski pred vrnil domu, kot je bil namenjen. Obé vladi se pripravljate za vojsko.

Razne novice.

Družba sv. Mohorja. Kakor smo že v zadnjem listu omenili, se je družba to leto zopet za mnogo udov pomnožila. Število vseh družnikov, letnih in dosmrtnih je 13,666, po tem takem 3208 več od lanskega leta. Ako pogledamo na posamezne škofije, vidimo, da je v Goriški priraslo 281, v Krški 132, v Lavantinski 1574, v Ljubljanski 990, v Tržaški 106, v Sekovski 24, v Poreški 50 in v raznih drugih škofijah 51 udov. Vstanovnikov se je 31 na novo oglasilo.

Vsaki družnik dobi letos sedmero bukev, namreč: 1. Življenje svetnikov IV. snopič; — 2. Kristusovo življenje in smrt II. snopič; — 3. Domače in tuje živali II. del; 4. Umni gospodar, spisal Jančar; — 5. Baraga, spisal prof. Dr. Vončina; — 6. Perpetua, spisal prof. Lesar in 7. Koledarček za leto 1870, vsega vkup okoli 80 tiskanih pol.

Vojaštvo v Evropi in stroški zavoljo njega. Marsikoga bi vtegnilo mikati, da izvé, koliko ima vsaka država vojakov in koliko jej to stane stroškov. Drugačna razmera je v mirnem, drugačna ob vojskinem času. Na suhem je tako-le:

	v miru:	ob vojski:	
Rusija ima	720.000	1,100,000	vojakov.
Francoska	405.000	1,150.000	"
Avstrija z Oggersko	278.000	1,056.000	"
Nemčija severna	319.000	977.000	"
Angleška	138.000	444.000	"
Laška	183.000	573.000	"
Španska	142.000	204.000	"
Turčija evropska	100.000	281.000	"

V vsem skupaj v miru 2,532.000, ob vojski 6 milijonov 867.000. Ker je v Evropi blizu 292 milijonov ljudi, spada 1 vojak na 46 mož.

Na morji pa ima:

	ladij	topov	vojakov
Rusija	244	3200	44.000
Francoska	413	6860	60.000
Avstrija z Oggersko	98	870	14.000
Nemčija	91	560	4.950
Angleška	468	8800	55.500
Laška	93	1020	18.000
Španska	118	1070	23.000
Turčija	91	980	16.000

Skupaj 2308 26.522 305.559

Stroškov za oboje ima

Rusija	282	milijonov.
Francoska	272	"
Avstrija z Oggersko	128	"
Nemčija	124	"
Angleška	319	"
Laška	82	"
Španska	61	"
Turčija	49	"

Skupaj 1451 milijonov.

Ako pa pomislimo, da vse te države imajo 4999 milj. dohodkov, ki so večidel davki, dolga pa 33,420 milj., za ktere morajo 1330 milj. obresti plačevati, potem je razvidno, kolika sreča bi bila, ako bi vlade skrbele za pravi mir seboj. —

Tabori. 8. dan t. m. se zberó „ustavoljubi“ pri Celji. Ta stranka méri na to, da bi odobrila sklepe, ki so nasprotni tistim, ktere je sprejelo ogromno število Slovencev po vseh taborih; posebno hočejo glasovati zoper zedinjenje Slovencev. Ali slovenski rodoljubi tudi ne mirujejo, marveč vabijo narodnjake ravno tje, da se pokaže, kdo je večina. Upamo, da se reč dobro odnese. Ravno isti dan bode tabor v Ormužu, kamor vabijo gospodje iz one okolice.

Slomšekov spominek. V Mariboru je te dni izvršilni zbor za Slomšekov spominek imel sejo in se je pokazalo, da je za spominek slavnega škofa in pisatelja slovenskega nabranih do zdaj 4004 gld. 34 kr. Z obresti se znesek precej množi in gotovo naraste, da se omisli zal spominek nepozabljivemu rojaku.

Oglasnik.

Listnica.

A. J. v V.: Vaša prošnja del bukev družbe sv. Mohora se ne more izpolniti, ker tisk še ni dokončan; poslanih 20 kr. se bode, če ni drugače Vaša volja, za Besednika leta 1870 prihranilo. — J. A. v K. hvala za poslana 2 goldinarja, manjka po tem takem za leto 1869 še 50 kr. — J. L. v A. poslani denar je došel, hvala! — J. O. v K. Prosimo za obljubljenе spise, vse bo nam všeč, posebno gradivo za prosto ljudstvo. — Fr. Sp. v L. Lepo prosimo, naj se nam od vsakega naročnika, ki hoče Besednika v počitnicah na svoj dom, napisi po štirikrat pošljejo. — J. C. v L. Hvala! kmalo pride na vrsto.

Žitna cena.

V Gorici pokazna nika, drugej povsod po merniku prerajtana.

Ime žita	V Celovcu		V Ljubljani		V Mariboru		V Varaždinu		V Gorici	
	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.
Pšenica	4	8	4	75	4	10	3	60	2	60
Rež	2	91	2	80	3	—	2	60	—	—
Ječmen	2	91	—	—	2	90	2	35	1	70
Ajda	2	55	2	60	2	95	2	50	1	30
Turščica	2	98	—	—	3	—	2	50	1	53
Proso (Pšeno)	4	28	3	—	2	60	2	40	—	—
Oves	—	—	2	10	2	15	1	70	1	30
Krompir	—	—	1	60	1	10	1	50	—	—
Fizol	—	—	3	52	—	—	—	—	2	—

Kurzi na Dunaji 3. avgusta.

5% metalike . . . 63 gld. 15 kr. Nadavek na srebro 121 gld. 35 kr.
Národno posojilo 72 " 60 " Cekini 5 " 91 "

Loterije srečke.

V Gradcu . . . 31. julija 1869: 17, 59, 4, 56, 65
Na Dunaju . . . 31. " 1869: 33, 76, 89, 14, 27
V Trstu 24. " 1869: 52, 21, 64, 57, 33
V Lincu 24. " 1869: 16, 61, 18, 88, 24

Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaju bo 14. avgusta, v Trstu in v Lincu 7. avgusta.